

Savaş Üzerine
Ernest Hemingway

Çeviren: Cahit Kaya
Çeviri Editörü: Elif Derviş
Editör: Özge İpek Esen
Son Okuma: Bekir Tekkaya
Sayfa Düzeni: Didem Kestek
Kapak: Murat Sayın

Orijinal Adı: Hemingway On War

© Hemingway Foreign Rights Trust

ISBN: 978-975-22-1268-8

1. Basım
Temmuz 2024

BİLGİ YAYINEVİ • 8659
Meşrutiyet Cd., No: 46/A, Yenişehir 06420 / ANKARA
Tlf.: (0-312) 434 49 98/ 434 49 99/ 431 81 22 • Faks: (0-312) 431 77 58
www.bilgiyayinevi.com.tr • info@bilgiyayinevi.com.tr
Sertifika No: 15033

Baskı ve Cilt: Ertem Basım Ltd. Şti.
Başkent Organize Sanayi Bölgesi, 22. Cd., No: 6
Malıköy, Temelli/Ankara Tlf.: (0-312) 640 16 23
Sertifika No: 48083

Bu kitabın tüm yayın hakları Bilgi Yayınevi'ne aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın kiptan alıntı yapılamaz, tümü veya belli bir bölümü kopyalanamaz, çoğaltılamaz, yayımlanamaz, dağıtılamaz.

ERNEST HEMINGWAY

Savaş Üzerine

Seán Hemingway'in düzenlemesi ve sunuşu ile

Patrick Hemingway'in önsözü ile

derleme

Çeviren: Cahit Kaya

BİLGİ YAYINEVİ

Yiğitlik, baskı altında nezakettir.
Ernest Hemingway

Korkaklık, panikten ayrı olarak, hemen her zaman sadece hayal gücünün işleyişini durdurma yetisinin eksikliğidir. Hayal gücünü durdurmayı ve öncesi-sonrası olmaksızın tamamen o dakikanın ilk saniyesinde yaşamayı öğrenmek, bir askerin edineceği en büyük kabiliyettir.

Men at War'dan

İÇİNDEKİLER

<i>Patrick Hemingway'in Önsözü</i>	11
<i>Teşekkür</i>	19
<i>Seán Hemingway'in Sunuşu</i>	21

KURGU ESERLER

I

Bizim Zamanımızda Barış Olsun

Paralı Askerler	53
İzmir Rıhtımında	66
Kısacık Bir Hikâye	69
Askerin Yuvası	72
Devrimci	82

<i>IN OUR TIME'dan:</i>	
Seçilmiş Vinyetler	84

II

Savaşları Bitirecek Savaş

Başka Bir Ülkede	91
Uzanırken	98
Ölülerin Doğal Tarihi	108
Hiç Olmayacağı Gibi	119

<i>SİLAHLARA VEDA'dan:</i>	
"İnsanın Kendinde Açtığı Yaralar"	134
"Cephede"	138
"Caporetto'dan Çekilme"	145

NEHRİN ÖTESİNE AĞAÇLARIN İÇİNE'den:
“Ebedi Gençlik” 169

III

Devrim ve İspanya'daki İç Savaş

Kelebek ve Tank 175
Savaştan Önceki Gece 187

BEŞİNCİ KOL'dan:

“Casusluk ve Karşı Casusluk” 224

ÇANLAR KİMİN İÇİN ÇALİYOR'dan:

“Uçan Ölüm Makineleri” 253
“Küçük Kasaba Devrimi” 255
“Gerilla Savaşı” 294
“El Sordo'nun Son Direnişi” 308

IV

Yine Cephede: Müttefiklerin Avrupa'ya İşgali

Dörtüyl Ağızındaki Kara Eşek 331

NEHRİN ÖTESİNE AĞAÇLARIN İÇİNE'den:

“Paris'in Alınışı” 350
“Valhalla Ekspresi” 357
“Tabanca Tokatlayanlar” 363
“Emir Komuta Zinciri” 366
“Sarmaşık Yaprağı” 369
“Ölüler” 373

AKINTI ADALARI'ndan:

“Oğlunu Savaşta Kaybetmek” 377

SEÇME SAVAŞ YAZILARI

V

I. Dünya Savaşı ve Sonuçları

- Barışta Gözde–Savaşta Kaçak 389
(*The Toronto Star Weekly*, 13 Mart 1920)
- Fascisti Partisi Yarım Milyon 392
(*The Toronto Daily Star*, 24 Haziran 1922)
- Eski Cepheyi Ziyarete Giden Bir Gazi 396
(*The Toronto Daily Star*, 22 Temmuz 1922)
- Poincaré Verdun Mezarlığı'nda Güldü mü? 403
(*The Toronto Daily Star*, 12 Ağustos 1922)
- Mussolini, Avrupa'nın Ödüllü Palavracısı -seçme bir pasaj 407
(*The Toronto Daily Star*, 27 Ocak 1923)
- Satılık Savaş Madalyaları 410
(*The Toronto Star Weekly*, 8 Aralık 1923)

VI

Yunan–Türk Savaşı

- Hıristiyanlar Trakya'yı Türklere Bırakıyor 417
(*The Toronto Daily Star*, 16 Ekim 1922)
- Cümbüşü Beklerken 419
(*The Toronto Daily Star*, 19 Ekim 1922)
- Sessiz, Dehşetli Bir Kafile 422
(*The Toronto Daily Star*, 20 Ekim 1922)
- Türkler Kemal Paşa'ya Güvenmiyor 424
(*The Toronto Daily Star*, 24 Ekim 1922)
- Afganlar: Britanya'nın Başının Belası 427
(*The Toronto Daily Star*, 31 Ekim 1922)
- Yunan İsyanı 431

(*The Toronto Daily Star*, 3 Kasım 1922)
Kemal'in Tek Denizaltısı 434
(*The Toronto Daily Star*, 10 Kasım 1922)

VII

İspanyol İç Savaşı

Yeni Bir Tür Savaş (NANA Haberi, 4 Nisan 1937) 441
Madrid'in Şoförleri (NANA Haberi, 22 Mayıs 1937) 448
Ölmek, İyi ya da Kötü Şekilde (*Ken*, 21 Nisan 1938) 456
ABD Gerçekçiliği İçin Özel Bir Program 459
(*Ken*, 11 Ağustos 1938)

VIII

II. Dünya Savaşı

Gelecek Savaş Üzerine Notlar: Ciddi Güncel Bir Mektup 467
(*Esquire*, Eylül 1935)
Güç İletti: İkinci Ciddi Bir Mektup - seçme bir pasaj 477
(*Esquire*, Kasım 1935)
Rus-Japon Paktı (*PM*, 10 Haziran 1941) 481
Zafere Yolculuk (*Collier's*, 22 Temmuz 1944) 486
Paris'e Nasıl Geldik (*Collier's*, 7 Ekim 1944) 505
Siegfried Hattı'nda Savaş (*Collier's*, 18 Kasım 1944) 515

Fotoğraflar 527

Kaynakça 541

ÖNSÖZ

Ernest Hemingway'in, torunu Seán'ın büyükbabasının savaş üzerine yazdığı yazılardan hazırladığı derlemeden memnun olacağından hiç kuşkum yok. Her derleme aslında řu demektir: Bazı şeyler dışarıda bırakılmış, ancak yirmi birinci asır okuyucusuna son yüz yılda sürdürölen savaşa dair hakiki bilgi verecek kadarından fazlası da dahil edilmiştir.

Hemingway 1899'da doğdu ve bir insanın yaşayabileceği kadar da uzun yaşasaydı, tarihimizin kaydettiği en ölümcöl, savaştan ötürü en büyük yıkımların olduğu asrın tamamına tanıklık da edebilirdi. Ne yazık ki, sağlığı yüzyılın ortalarında bozulmaya başladı ve Sođuk Savaş onu çok sevdiği evi Finca Vigía'yla vatani arasında bir seım yapmaya zorladığında daha da kötüleşti. Yazar, yirminci asrın ikinci yarısının ilk çeyreğini tamamlayamadan vefat etti.

Peki yazarın savaşlara katılması sağlığını ne kadar etkiledi ve ömrünü ne derece kısalttı? Bana kalırsa bir hayli. şanslı bir Amerikalı olarak savaşa gitmek –şanssız bir İşpanyol ve daha da şanssız bir Polonyalı gibi savaşın kaçınılmaz olarak başına gelmesinin aksine– onun tercihiydi.

Yirminci yüzyılın muhtemelen en büyük yazarı olan James Joyce ne savaşa gitti ne de savaşa dair herhangi bir şey yazdı, ancak Hemingway'in başlardaki güçlü bünyesine sahip olmadığından savaşa gitse de ömrü pek uzun olmazdı zaten. şahsi deneyimlerinden yola çıkarak savaşı anlatan yazarların özel niteliklere sahip olması gerekir; hiçbirinin sert içkiler olmadan

bunun üstesinden gelebileceğini de sanmıyorum. Karl von Clausewitz patatesten yapılma şnaps olmadan Jena Muharebesi'nin üstesinden asla gelemezdi diye düşünüyorum. Ayrıca biliyoruz ki Ulysses S. Grant, Wilderness Muharebesi'nde galip gelebilmek için hem puroya hem de mısır viskisine gereksinim duymuştu.

Önceki savaflara gelince: 1918'deki İtalyan cephesini ve 1920'lerdeki Yunan-Türk Savaşı'nı yalnızca babamın "Hiç Olmayacağı Gibi" ve onun benzeri öykülerinden biliyorum, ama 1938'de, ben on yaşında ve beşinci sınıftayken, Key West'deki evimizin ikinci kat merdivenlerinin tepesinde, babam altı hafta sonra Ebro'da bir felakete sonlanacak son büyük İspanya Cumhuriyeti saldırısının başlangıcını haber veren telgrafi açıp okurken onun yanında olduğumu çok net hatırlıyorum. Papa* derhal İspanya'ya gitmek üzere bizi terk etti. Bu, annemin, küçük erkek kardeşimin ve benim Pearl Harbor saldırısından tam üç yıl önce savaşa girdiğimiz yıldır. Ailem, dedikleri üzere, vaktinden önce antifaşist olmuştu.

Bayan Roosevelt'in himayesindeki Martha Gellhorn, İspanya'nın Franco'yla onun Alman ve İtalyan müttefiklerinin eline düşeceği bariz şekilde anlaşılınca Hemingway'e Beyaz Saray'dan bir davet ayarladı. Babamın bu ziyaretten sonra –hep birlikte Key West'teki evimizin alt katında bulunan, Joan Miro'nun Barselona dışındaki çiftliğini resmettiği büyük tablosunun olduğu yemek odasındaki on sekizinci yüzyıla ait uzun İspanyol masasında muazzam bir yemeğin keyfini çıkarırken– yaptığı konuşmayı anımsıyorum. Papa bize, Başkan'a önceden de duyduğu hoşnutsuzluğu bir kere daha tasdik ederek Beyaz Saray'daki akşamını bitirdiğini söylüyordu. Babama göre, Başkan'ın Harvard'da lisans eğitimi aldığı zamandan beri herhangi bir kurgu eser okumadığını gereksiz yere ifade etmesiyle kötü bir başlangıç

*) Ernest Hemingway'in takma isimlerinden biri. [ç.n.]

yapmışlardı. Hemingway o sırada, kısa bir süre önce *Afrika'nın Yeşil Tepeleri*'nde, tüm ülkelerin eninde sonunda bozulduğunu ve yalnızca sanat icra eden halkların ayakta kaldığını yazdığını hatırlamış olmalıydı. Başkan, akşamın geri kalanını kimseye kulak vermeden İspanya'da neler olduğunu anlatmakla geçirmişti. Üstelik, demişti babam, genel anlamda tüm insanlığa derin bir sevgi duyduğuna şüphe olmasa da, Bayan Roosevelt ev idaresi konusunda pek kötüymüş. Dediğine bakılırsa babam Beyaz Saray'da kendisine ikram edilen yemekten –özellikle de kaucuktan daha sert güvercin yavrusu etinden– daha kötüsünü hiç yememiş.

Yaklaşık bir yıl sonra, *Çanlar Kimin İçin Çalıyor*'un büyük başarısı ikinci evliliğini bitirmiş olmasının akıllıca olduğunu tasdikler gibi görüldüğü zaman Hemingway, Key West'den ayrılıp Martha Gellhorn'la beraber Küba'da yeni bir gurbetçi yaşamına başladı; ayrıca her ikisi de Çin'e ve Uzak Doğu'daki İngiliz ve Hollanda sömürgelerine gazeteci sıfatıyla gittiler. Marty, babamla evlilikleri bittikten çok sonra beraber yaptıkları gezi hakkında harikulade bir anı yazısı hazırladı ve İspanyol İç Savaşı boyunca yaptığı gibi Marty'yle çalışmaktan ve yaşamaktan halen çok mutlu olan babam da en ileri görüşlü askeri gazetecilik eserlerinden bazılarını o sırada yazdı.

Ernest Hemingway denizi severdi. Yelkenliler çağından denizci ataları vardı; ayrıca o ve küçük kardeşi Leicester doğdukları, Chicago'nun denize kıyısı olmayan banliyösü Oak Park'tan ayrılır ayrılmaz her daim evlerini tuzlu su manzarası yakınına kurup tekneler edindiler: Leicester yelkenli, Ernest sürat teknesi. Dolayısıyla Pearl Harbor saldırısı Amerika'yı İkinci Dünya Savaşı'nın içine çekince, babam seferberliğe oldukça alışılmadık bir katkı yapacak eşsiz bir konumdaydı. İspanya İç Savaşı'nda edindiği deneyimler sayesinde hem o ülkenin o sırada iktidardaki faşist hükümetini meydana getiren insanlarla hem de onların

Latin Amerika –özellikle de Küba– vasıtasıyla Birleşik Devletler'e karşı yapılacak herhangi bir Mihver Devletler istihbarat operasyonunda nasıl davranabileceklerine dairengin bilgisi vardı. İki yıl evvel Başkan Roosevelt'in onu küçümseyen tavrına karşın, Havana'daki Amerikan elçiliği aracılığıyla Deniz İstihbarat Teşkilatı'yla iletişime geçti. Teşkilat onun, İspanya'daki Falanjist siyasi kulüplerin ülke içinde seyahat edip sonra da binmelerine yardım ettiği İspanyol gemileriyle Küba'ya çıkmaya çalışan Alman ajanların tutuklanmasına yol açan istihbaratı sağlayarak yardım etmesini kabul etti; zira gemiler tarafsız olduğu için Havana'ya ve Latin Amerika'daki diğer duraklara sığınabilirlerdi. Kısa süre sonra, bu görev ona spor balıkçılığı yaptığı teknesi *Pilar*'ın kaptanı olarak yarı askeri bir statü verdi. Böylece, Amerika'nın savaşa girmesinden sonraki ilk altı ay içinde Amerikan kıyı nakliye rotalarına yapılacak tüm topyekün Alman denizaltı saldırılarını kapsayan *Paukensschlag* Operasyonu'nu kontrol altına alıp sonra da geri püskürtmek şeklindeki geniş operasyonda ufak bir rol oynayabilecekti.

1942 Temmuzunun ortasına gelindiğinde, denizaltı savaşı çoğunlukla Kuzey Atlantik'e kaymıştı ve babam bu yüzden iki küçük oğlunu, Gregory'yi ve beni, yaz tatilimizin kalanını Cayo Confites'te onunla geçirmek üzere götürmenin yeterince güvenli olduğuna kanaat getirmişti. Bahsi geçen yer, Kübalı askerlerin o zamanlar Küba'nın kuzeydoğu ucunu Bahama Bank'in güney ucundan ayıran dar derinsu kanalını gözetlemek için kullandığı, açık denizde bulunan ufak bir adayıdır. Cayo Confites tam olarak ada karikatürü çizenlerin, gemi kazası geçirmiş bir denizciyi resmettiği adayıdır, ama üzerinde tek bir palmye bile yoktur. Sadece çift yönlü bir kısa dalga radyoyu idare eden iki askerin olduğu boyasız, sefil durumda bir baraka.

Greg'le ben, gündüz devriyelerinden sonra her akşam demir atmak için adaya yaklaşan *Pilar*'da ön tarafta duran iki

yatakta uyuyorduk. Devriyeler sırasında kendi küçük kayıklarımızla kıyıya bırakılıyorduk. Bir gün, adanın biraz güneyinde deniz gözlüklerimizi takmış, balık avlarken yazın öğleden sonraları ortaya çıkan bir kasırğa hattı yüzünden neredeyse boğuluyorduk; kasırğa kayığımızı batırıp bizi de şans eseri kumlu bir sahile sürükledi. O zamanlar deniz gözlüğüyle balık avı di-yorduk, zira denizaltı işiyle uğraşanlar şnorkeli henüz icat et-memişlerdi; üstelik sanırım Greg'le ben, Amerika kıtasında her iki göz için tek bir görüntü düzlemi oluşturacak şekilde birbir-ine kaynaklanmış yüzme gözlüklerini kullanarak mercan resi-finde avlanan ilk insanlardık.

Marty'yle babamın evliliği o yaz dağılmaya başladı; kuzey tropiklerinde sonbahar ve kış kabul edilen mevsimler boyunca da tarafların birbirine sertçe ifade ettiği çokça acı gerçek eşliğinde devam etti. Marty muhtemelen haklıydı. Rusların çaresizce isteyip durduğu ikinci cepheyi açmak için Amerika'dan Britanya'ya gönderilen adamlarla malzemelerin giderek artması ve denizaltı savaşlarının artık çoğunlukla Britanya Adaları ci-varında yapılması nedeniyle, iki kıdemli savaş muhabiri için hazırlanıp Batı Avrupa'nın eli kulağında olan işgalini birlikte haber yapmak üzere gitme vakti gelmişti.

Mesele, babamın Marty'den birazcık daha kıdemli, yazarlığının çok daha baskın olmasıydı; zira artık kırk üç yaşında hem sanat hem harp konularında bilge olmanın yanı sıra, savaş koşullarında oldukça nahoş bir sıkıntı sayılacak ağır hemoroit-ten de mustarıptı. Öte yandan, hayatında öfkeyle ateşlenen tek silah sesi duymamış Jim Joyce'un İsviçre'de kalıp savaşa dahil olmadığını ve muhtemelen yirminci yüzyılın en büyük yazarı olarak alkışlanacağıının da son derece farkındaydı. Sonradan, 4. Amerikan Piyade Bölüğü'ndeki arkadaşlarına bu tür düşünceler konusunda şakalar yapacak, kendisine Ernie Hemoroitler, Yok-